

ХРИСТИЯНСЬКИЙ ГОЛОС

УКРАЇНСЬКА ЦЕРКОВНА ГАЗЕТА • UKRAINISCHE KIRCHENZEITUNG

РІК ВИДАННЯ • JAHRGANG 68

КВІТЕНЬ • APRIL 2016 • Nr. 7 (2939)

ЦІНА • PREIS • 1,50 EURO

ЯК ПРАВОСЛАВНИЙ З ПРАВОСЛАВНИМ...

На обрії наших днів неспішно зажеврили паростки початку діалогу між Православною Церквою і Греко-Католицькою. Провісником є лист православних інтелектуалів, які просять вибачення у греко-католиків за участь ієрархії Російської Православної Церкви (РПЦ) у розправі над УГКЦ в 1946 році.

ОТЕЦЬ БОГДАН ПРАХ, РЕКТОР УКУ
17 березня 1945 р. Сталін підписав головний документ, силою якого почалось планування знищення УГКЦ – це була «Інструкція № 58». У ній було чітко прописано, що знищення нашої Церкви відбудеться шляхом формального возз'єднання

через собор із РПЦ. Коли наша церковна ієрархія відмовилась – 12 квітня 1945 р. на Святоюрській Горі у Львові було арештовано найважливіших священників. Після цього історія т.зв. возз'єднання УГКЦ та РПЦ продовжилась у створенні «ініціативної групи». Більшість підписів за возз'єднання Церков, які збирала ця група – були підроблені. Все це потім впливало у звітах кагебістів.

Більшість священників, які їхали на львівський псевдособор не знали, навіщо їх сюди привезли. Були священники, які не голосували на «соборі». Що з ними сталося? На Личаківському Цвинтарі чи на інших цвинтарях на їхніх могилах ви зможете прочитати дату смерті: тиждень-два після «собору». Їх швидко знищили. (...)

Як би ми чулись із священниками Московського Патріархату під одним

управлінням в одній єпархії? Зараз є близьке об'єднання УГКЦ із Українською Автокефальною Православною Церквою. Це стане певним кроком і лабораторією, як ми можемо мати спільну мову з іншими.

Ми молимося до одного Господа, б'ємо одні і ті самі поклони, але не любимося. Будуймо все на християнських цінностях – тоді ми побачимо результат. (з виступу о. Б. Праха у рамках проекту «Історичні діалоги»)

ВСЕ СКЛАДНО

Лист з приводу 70-х роковин «собору» приємно вразив багатьох, відкрив очі православним, які не знають драматичної історії УГКЦ та сумної ролі у ній РПЦ. Чи це стане оцією краплею, яке зрушить велике? Судячи зі слів патріарха Святослава – навряд, оскільки немає головного, немає такого бажання серед ієрархів РПЦ.

РПЦ НЕ ПЕРЕДБАЧАЄ ІНШОГО СПІЛКУВАННЯ, КРІМ ЯК ВОЗЗ'ЄДНАННЯ З НЕЮ

Блаженніший Святослав під час круглого столу «Насильницька ліквідація УГКЦ та її наслідки: уроки й завдання для сьогодення» повідомив, що готується до публікації низка документів десятирічної давнини.

Продовження на 4 стор. ►

Бронзову статую Христа у повний зріст, зображеного, як безпритульний, що відпочиває на лавці, прикритий тонким покривалом, з під якого висуюються стопи зі слідами від розп'яття, встановлено під час Страсного Тижня у внутрішньому дворі Святого Єгидія на території Ватикану, при вході до Апостольської Елеумозінерії, відомства, яке займається збиранням пожертв для бідних та роздаванням милостині потребуючим. Автором скульптури є канадський митець Тімоті Шмальц. (Радіо Ватикан, с-на: «Оссерваторе Романо»)

Домівкою Ісуса Христа є наші серця. Чому ця скульптура так подобається людям? (А.Ф.)

«БЕРЕЖИ СВОЄ СЕРЦЕ» – КНИЖЕЧКА ВІД ПАПИ НА ВЕЛИКИЙ ПІСТ

Папа Франциск в сповідальниці, 2014 рік.
С-на: «Оссерваторе Романо»

«Великий Піст – це шлях навернення, центр якого становить серце. Наше серце має навернутися до Господа. Тому я вирішив подарувати вам, зібраним на площі, книжку «Бережи своє серце», – сказав папа Франциск після молитви «Ангел Господній».

Книжечку роздавали волонтери, причому серед них були і безпритульні, які звершували своє паломництво до Вічного Міста. У ній зібрано головні істини віри, Десять Заповідей, Таїнства Церкви, чесноти, дари Святого Духа, роздуми і молитви, призначені на допомогу всім, хто прямує до Пасхи і хоче успішно досягти мети.

Продовження на 2 стор. ►

С-на: Андрій Макуха

На 78-му році життя відійшов до Бога український режисер, театральний та громадський діяч **Леся Танюк**. Пан Танюк поставив понад 50 вистав, був режисером фільму «Десята симфонія» та сценаристом стрічки «Голод-33». На межі 1950-х та 60-х рр. став одним з засновників Клубу Творчої Молоді – одного з основних об'єднань київських «шестидесятників». Як парламентарій у незалежній Україні був співавтором близько 60 законопроектів, присвячених як творчій діяльності, так і українській мові і символіці, пам'яті жертв Голодомору. Леся Танюк очолював Всеукраїнське товариство «Меморіал» ім. В. Стуса та Всеукраїнський комітет з підготовки суду над комуністичною партією за злочини тоталітаризму «Нюрнберг-2». (з повідомлення міністерства культури України) Більше про життя цієї Людини **читайте на стор. 8**

«БЕРЕЖИ СВОЄ СЕРЦЕ» – КНИЖЕЧКА ВІД ПАПИ НА ВЕЛИКИЙ ПІСТ

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Чимала частина книжки присвячена іспиту совісті, важливість якого Папа підкреслював на проповіді в Домі св. Марти. «Чи добре ми бережемо своє серце? Потрібно берегти наше серце, в якому живе Святий Дух, аби туди не увійшли інші духи. Скільки разів у нього входили погані думки, погані наміри, заздрощі, ревності! Але хто їм відчинив двері? Як вони увійшли? Якщо я не усвідомлюю того, що входить у моє серце, то воно перетворюється на перехоже місце, де топчуться всі під'ряд. Серце без потаємного куточка – це серце, говорити з яким Господь не може, як не може і бути почутим.

Є давня, але дуже ефективна вправа, яку дарує Церква: іспит совісті. Хто з нас увечері, перш ніж завершити день, усамітнюється і запитує себе: що сьогодні відбулося в моєму серці? Що сталося? Які емоції зродилися у мене в серці? Якщо ми не будемо цього робити, нам не вдасться ні чути, ні берегти своє серце.

Є дуже важлива вправа, істинна благодать, яка може допомогти нам бути добрими хра-

нителями серця. Аби слідкувати за тим, щоб демони не увійшли в наше серце, необхідно вміти перебувати у тиші перед самим собою і Богом, перевіряти, чи не увійшов хтось незнайомий до нашого дому, чи на своїх місцях ключі. Це допоможе нам захиститися від численних зол, також і від того, що ми можемо скоїти самі.»

ІСПИТ СОВІСТІ З КНИЖКИ «БЕРЕЖИ СВОЄ СЕРЦЕ»

Навіщо сповідатися?

Тому що ми грішники! Це означає, що ми думаємо і діємо всупереч Євангелію. Хто каже, що гріха не має, той брехун або сліпий. У таїнстві Бог Отець прощає тим, хто забув про своє синівство, але тепер визнає свої гріхи і приймає милосердя Бога. Оскільки гріх одного завдає шкоди всьому Тілу Христа, Церкві, то таїнство нам також дарує примирення з братами.

Як сповідатися?

Сповідатися не завжди легко: не знаєш, що сказати, вважаєш, що зараз не обов'язково звертатися до священника.

Також нелегко сповідатися добре: зараз, як і раніше, найбільша трудність у тому, щоби знову зосередити наші думки, слова і справи, які з нашої вини відхилилися від істинної мети, скерувати їх на Євангеліє. Ми потребуємо шляху істинного навернення, який зберігає у собі «негативний» аспект звільнення від гріха і «позитивний» аспект вибору добра, що його пропонує Євангеліє Ісуса. Таким є контекст, необхідний для гідного звершення Таїнства Покаяння. Шлях розпочинається зі слухання голосу Бога, і продовжується іспитом совісті, розкаянням і рішенням виправитися, закликом до Божого милосердя, яке Він безоплатно дарує нам у прощенні гріхів, у визнанні гріхів перед священником, у виконанні накладеної покути, і, зрештою, в радості перед Богом за оновлення нашого життя.

У чому сповідатися?

«Хто бажає знайти примирення з Богом і Церквою, повинен на сповіді сказати священникові про всі тяжкі гріхи, в яких він ще не сповідався і які пригадує після ретельного іспиту совісті. Що стосується гріхів повсякденних, то зізнання в них не є обов'язковим, але, тим не менше, воно живо реко-

мендоване Церквою» (ККЦ 1493). Іспит совісті полягає у тому, щоби спитати себе про звершене зло і невиконане добро: стосовно Бога, ближнього і нас самих.

Стосовно Бога

Чи не звертаюсь я до Бога тільки тоді, коли чогось потребу? Чи регулярно я беру участь у Літургії в неділю та свята? Чи я починаю і завершую день молитвою? Чи не згадую я імені Бога, Діви Марії та святих наमारно? Чи не соромлюся показати, що я католик? Що, як і коли я роблю, аби зростати духовно? Чи не повстаю я проти задумів Божих? Чи не вимагаю, аби Він чинив мою волю?

Стосовно ближнього

Чи вмію я прощати, розуміти, допомагати ближньому? Чи не виношу я безжальних суджень у думках і словах? Чи я не зводив наклепів, чи не зневажав відкинутих і беззахисних? Чи я не заздрю, не гніваюся, не виношу однобоких рішень? Чи не соромлюся своїх братів, чи допомагаю бідним і хворим? Чи я чесний і справедливий з усіма, або дотримуюся «культури відкидання»? Чи не спонукаю я інших до зла? Чи дотримуюся норм подружньої та сімейної

моралі, як цього навчає Євангеліє? Як я виконую свої обов'язки щодо виховання дітей? Чи шаную я батьків? Чи не відкидав я зачатого життя? Чи не допомагав іншим це зробити? Чи я бережу природу?

Стосовно себе самого

Чи я не занадто світський і маловірний? Чи я не забагато їм, п'ю, курю чи розважаюся? Чи не надмірно я піклуюся про своє фізичне здоров'я і власне благополуччя? Як я використовую час? Чи я не лінивий? Чи я не люблю, щоб мені прислужували? Чи я люблю і піклуюся про чистоту серця, думок, дій? Чи не живлю в собі мстивості й злоби? Чи я милосердний, чи я смиренний? Чи я прагну того, щоб бути миротворцем?

Акт розкаяння

Ісусе, мій Господи і Відкупителю, я каюся в усіх гріхах, які скоїв до сьогоднішнього дня, і сокрушаюся всім серцем, бо вони зневажили такого доброго Бога. Я твердо вирішую більше не грішити і уповаю на те, що у своєму безконечному милосерді Ти даруєш мені прощення гріхів і приведеш мене до життя вічного. Амінь.

**Юлія Іванова,
подано за «CREDO»**

ХГ

22 РОКИ ҐРАТ ДЛЯ НАДІЇ САВЧЕНКО!

Посол України в Австрії Олександр Щерба застеріг європейських політиків від необхідних кроків до зближення з Росією. Про це він написав після оголошення в Росії вироку Надії Савченко.

Росія приговорила Надію Савченко до 22 років ув'язнення. В рамках показного процесу, який не залишив Надії жодних шансів. В Росії не лишилося місця для справедливості. Все заповнене ненавистю та брехнею.

Сьогодні я звертаюся до тих у Європі, хто закликає: «Нам потрібна Росія як партнер!», «Не проти Росії, а спільно з Росією!». Прошу про одне: наберіться сміливості і подивіться цьому партнерові в очі. Прислухайтесь, що він говорить за вашою спиною. Він зневажає «гейропу» всім серцем. Всі його плани на майбутнє пов'язані з тим, що ви впадете, а він підніметься.

Він не розуміє таких речей як порядність, милосердя, правда. Він воює проти тих, хто не може адекватно відповісти. Свобода і демократія видаються йому смішними. Він живе

у своєму власному параноїдальному світі, яким керують таємні уряди, рептилоїди, масони, ілюмінати...

У нього одна мета: статус великої держави. Поки що він досягає цієї мети за рахунок України. Україна платить більше, Європа менше. Якщо санкції будуть скасовані, то ваш «партнер» досягне своєї мети: українська кров взагалі не коштуватиме нічого. Проте почекайте трохи: прийде час і він займеться і вами. Власне він вже вами зайнявся. Нас він шматує фізично, вас він шматує духовно: вашу душу, цінності, репутацію, єдність. Він розбирає на шматки вашу кохану Європу – а ви навіть цього не помічаєте.

80 років тому в Європі вже був «сильний лідер», якому Європа боялася дивитися в очі. Ми всі знаємо, чим то скінчилося. Ви ще не бачите паралелей? Боюсь, ви їх ще побачите.

**Текст оприлюднено
на сторінці О. Щерби
у Фейсбуці**

ХГ

БОРИСЬ ЗА ЄВРОПУ

(розмова з британським істориком Тімоті Ґартоном Ешом)

► Це справді кінець цієї Європи, у якій ви, там на Заході, виростили, а за якою ми, на Сході, тужили?

Проф. Тімоті Ґартон Еш: Безумовно, це найсерйозніша криза після II світової. Криза у суті своїй екзистенційна, яка

може ознаменувати початок кінця Євросоюзу. Досі в Європі домінувала тенденція до інтеграції, зараз спостерігаємо тренд дезінтеграційний. Це не мусить означати падіння з хвилини на хвилину, так, як після інвазії вандалів на Рим.

Святе Цісарство Римське Німецької Нації формально проіснувало до 1806 року (з 962 року-Ред.), проте його значення постійно падало, по суті це була порожня шкаралупка. Перед такою небезпекою опинився нині ЄС. **Продовження на 3 стор. ►**

БОРИСЬ ЗА ЄВРОПУ

▼ Продовження. Початок на 2 стор.

► Звідки взявся занепад цього найбільш вдалого проекту понаднаціональної співпраці в історії новітньої цивілізації (з кінця Середньовіччя-Ред.)

Проф. Тімоті Ґартон Еш: Певною мірою Європа стала жертвою власного успіху. З II світової у багатьох країнах домінувало прагнення приналежати Європі. Всі хотіли до Європи, щоб жилося краще. Сьогодні ми є в такій Європі, проте ми забули, яким життя було колись. Непомітно Європа стала для людей проблемою. Про блага люди забувають.

Різні кризові ситуації взаємно себе скріплюють, хоча, у багатьох випадках вони не пов'язані: потужна хвиля біженців з Близького Сходу, Росія в Україні та Сирії, ізоляціоністські нахили у Великобританії. Путін добре знає, що його активність в Сирії лише поглиблює проблему біженців і послаблює єдність європейців. Розуміє, що це наростаюча проблема для Німеччини та Ангели Меркель, і користується тим. Європу завжди кризило, проте вона спробувала долати проблеми, а відповіддю кожного разу було посилення інтеграції. Тепер відповідь слабка, скорше риторична та ще вона з Брюсселя. Бракує їй всередині країн-членів, навіть тих найважливіших – Німеччини та Франції.

Думи мої...

ПІСЛЯ ВИБУХІВ У БРЮССЕЛІ...

Насильницьке зараження Європи ісламістами, підігріте бомбардуваннями Російської Федерації в Сирії – це інвазія антигенного матеріалу, який або розіб'є кришталевий Євросоюз, і тим самим доведе неспроможність сучасної Європи протистояти штаму ісламського радикалізму, або зміцнить її імунітет до вірусу міжнародного тероризму.

У будь-якому випадку, європейським лідерам рано чи пізно доведеться нарешті подивитися на місяць, а не на палець, який вказує на нього. Питання тільки в тому, скільки ще повинно протікати невинної крові, перш, ніж «батьки» західної цивілізації виймуть голови з піску і назвуть Імперію Зла – Імперією Зла.

Едмон Дантес, з персональної сторінки у Фейсбуці

СПРАВЕДЛИВІСТЬ Є? ВИРОК КАРАДЖИЧУ

Міжнародний трибунал у Гаазі оголосив вирок колишньому лідеру боснійських сербів Радвану Караджичу, одному з архітекторів війни 1992–95 у Боснії і Герцеговині. Безумовно, після Слободана Мілошевича (який не дожив до вироку) Караджич – найвисокопоставлений військовий-політичний злочинець югославських воєн, замикає диявольську трійку генерал Ратко Младич, слідство над справою якого ще триває. Отож, знаємо, що Караджичу присудили 40 років ув'язнення, його визнали винним у злочинах проти людяності й геноциді.

Безумовно, сам факт закінчення судового процесу й вироку дуже важливий; йдеться про певні юридичні прецеденти, що допоможуть в майбутньому легше і швидше розслідувати воєнні злочини й акти геноциду; нарешті встановлено бодай якусь справедливість – злочинця названо злочинцем, убивцю – вбивцею. Втім, є й над чим замислитися – особливо в контексті прагнення українців побачити Путіна на лаві підсудних у Гаазі.

По-перше, гляньмо на календар: живемо у 2016 році, боснійська війна закінчилася 20 років тому, а почалася аж 25 років тому. Чимало людей, яким вдалося пережити війну, так і не дожили до вироку Караджичу. Справедливість настала так пізно, що не принесла відчуття відплати, спокою чи тріумфу. Убивця сидів у дорожньому костюмі й білій сорочці, зачитування вироку наживо транслювали провідні телеканали світу. А безневинно вбиті й закопані

► Хто винен?

Проф. Тімоті Ґартон Еш: Якоюсь мірою ми, історики. Європейцям бракує передаваної з покоління в покоління збірної та індивідуальної пам'яті. Відсутність живої пам'яті відчувається найбільше саме тепер, коли відійшло або відходить покоління Гельмута Коля, Франсуа Міттерана, Тадеуша Мазовецького та Вацлава Гавела. Адже, після війни, саме пам'ять та індивідуальний досвід були найважливішими інтеграційними спонукками. Ніщо не замінить особистого досвіду, того, що людина на своїй шкурі досвідчить.

► Що робити?

Проф. Тімоті Ґартон Еш: Важлива є персвазія. Замість казати, що Європа чудова та безпечна, треба показувати людям, що живуть в світі, якому загрожує Росія, мусульманський терор чи Китай. Треба говорити, що Європа нам потрібна як гарант безпеки. Що тільки разом можемо добитися успіху.

► І все ж, що треба зробити, щоб людям повернути віру в Європу?

Проф. Тімоті Ґартон Еш: Можливо, потрібно на певний час закрити кордони, щоб люди згадали, як це воно було в давнину. Треба повести брутальну розмову: ситуація погана і може стати ще гіршою. Оце «гірше» вже поруч нас.

Фрагмент розмови, яка була надрукована у польськокомовному виданні «Газета Виборча» у перекладі Романа Крика

16 РОКІВ ОПІСЛЯ...

В Києві похоронили тлінні останки вбитого у 2000 році журналіста Георгія Гонґадзе. Похоронили його на території церкви Миколи Чудотворця Набережного на Подолі (тут він хрестив дітей). Вдова Мирослава Гонґадзе написала: «Рідні Георгія Гонґадзе відчують полегшення в зв'язку з тим, що тіло було поховано з гідністю, якої заслуговує кожна людина. З похороном Гіґі не зупиняється справа Гонґадзе. Замовники його вбивства повинні бути рано чи пізно засуджені за законом». Гонґадзе зник у Києві 16 вересня 2000 року, у листопаді в лісі було виявлено обезголовлений труп, який, за висновками експертів, був тілом Гонґадзе. З тих пір тіло зберігалось в київському морзі. У січні 2013 року суд визнав винним у вбивстві экс-генерала міліції О. Пукача і засудив його до довічного позбавлення волі. В останньому слові Пукач звинуватив экс-президента Л. Кучму та колишнього голову ВР В. Литвина у співучасті в злочині. Багатолітні терміни ув'язнення отримали також міліціонери, які помагали Пукачу у розправі: В. Костенко, М. Протасов та О. Попович. (А.Ф., УНІАН)

ПАПА, ЄВРОПА, БІЖЕНЦІ

Виступаючи в Римі на Службі з нагоди Великої П'ятниці за західними християнськими обрядами, папа Франциск говорив про дітей, що, втікаючи від жахів війни, натрапляють на «Пилатів, які вмивають руки» від відповідальності. Він присоромив європейців, закинувши, що їхнє сумління перебуває «під дурманом». Франциск зачепив і низку інших гострих тем, таких, як священники-педофіли – їх він засудив як «неправедних священників», що «навіть невинних позбавляють гідності». Також Франциск заявив, що терористи, які заявляють, що діють із релігійних мотивів, «паплюжать ім'я Господнє». На Службі Божій, яку Папа проводить на Велику П'ятницю неподалік Колізею, де в часи римської імперії були замучені тисячі християн, були присутні десятки тисяч людей. (Радіо Свобода, «Збруч»)

ФРАНЦІЯ: ПІСЛЯ СКАНДАЛУ ЗІ СВЯЩЕНИКАМИ

Переважаюча більшість наших священників, майже на сто відсотків, веде повноцінне євангельське життя і вірні не повинні соромитися їх, – заявив кардинал Андре Вен-Труа. У інтерв'ю на радіо його Паризької Архiepархії він визнав, що католики у Франції стурбовані нападами ЗМІ на Церкву. Це є наслідком розкриття недоліків Архiepархії в Ліоні в притягненні до відповідальності священників, які вчинили сексуальне насильство щодо неповнолітніх. «Майже всі священники в цій країні провадять євангельське життя, а випадки, про які йдеться і які ми рішуче засуджуємо, стосуються мізерної меншості. Я розумію, що віруючі засмучені і стурбовані. Варто також сказати, що деякі засоби масової інформації працюють недоброзичливо і зацікавлені в тому, щоб посіяти неспокій і хвилювання. Для цього і провадять таку кампанію. Отже добре, що ми стурбовані, бо це мобілізує нас, схилиє зробити висновки з цієї історії, але не можемо брати участь в іграх тих, хто хоче дискредитувати Церкву. «Кардинал Вен-Труа сказав також, що треба звертати більше уваги на випадки далекого минулого: у цих випадках рани заживають повільно і жертви заслуговують на більшу увагу з боку Церкви. (Радіо Ватикан)

УГОРЩИНА ПІДТРИМАЄ ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКУ ГРОМАДУ

Таку заяву зробив єпископ-помічник Київської Архiepархії Йосиф (Мілян) за підсумками зустрічі з міністром людських ресурсів Угорщини З. Балогом у Будапешті. Сьогодні в Угорщині за офіційними даними проживає 7,5 тис. громадян України. А релігійна спільнота УГКЦ розвивається і зростає. «Ми обговорили можливість матеріальної допомоги нашій релігійній спільноті українців греко-католиків в Угорщині, які сьогодні чисельно представлені в Будапешті, Мішкольці і Нйредьгазі. Найбільш активна і дієва громада – у Будапешті, до якої доїжджає о. Дам'ян Габорій, священник Київської Архiepархії. Але він їздить раз на місяць і на великі свята. Наші вірні заявляють, що цього вже замало. У громади є потреба катехизації дітей: у Будапешті навчається чимало українських студентів, і громада хотіла би мати священника щодня. Міністр заявив, що Угорщина дуже дружня до української держави. Вони готові виділити нам кошти, навіть вже на цей рік», – розповів владика Йосиф. Архiepархія зауважив, що наразі йдеться про виділення коштів для забезпечення одного постійного священника на теренах Угорщини. Водночас вже сьогодні існує потреба у двох-трьох душпастирях. (прес-служба УГКЦ)

Андрій Любка, «День»

ЯК ПРАВОСЛАВНИЙ З ПРАВОСЛАВНИМ...

▼ Продовження. Початок на 1 стор.

Це листування колишнього Глави УГКЦ Блаженнішого Любомира з тодішнім московським патріархом Алексієм II. «Це об'ємний лист, в якому йдеться про те, що, осмислюючи ці події, ми могли б пізнати правду і визнати, чому ці події з точки зору канонічного права Католицької Церкви є псевдособором. Відповідь, яку отримав мій попередник, підписана тодішнім головою зовнішньоцерковних відносин Московського Патріархату, а нинішнім патріархом Кирилом. Перша теза в цьому листі звучить так: «Собор є канонічний. А якщо вживається термін «псевдособор», то далі нема про що говорити», – зауважив Глава УГКЦ.

Коли Католицька Церква, пояснив він, говорить про канонічність чи неканонічність цього «собору», то говорить про певну суперечність або прямо заперечення канонічного права. «Натомість Московський Патріархат перебуває цілком в іншій парадигмі. Канонічним вважається все те, що в лоні російського православ'я. Усе те, що веде в лоно російського православ'я, незалежно від методу, є канонічним. Тобто мета виправдовує засоби. Такого типу дискусія про канонічність чи неканонічність має прямий зв'язок із питанням про канонічність чи неканонічність Церков україн-

ського православ'я сьогодні. Не йдеться про т.зв. канони, не йдеться про церковні права чи закони. Йдеться про те, хто не є з нами, той проти нас. І хто не є в лоні єдиноспасаючого човна, той, очевидно, не є канонічний», – сказав Патріарх.

Також вживався термін «возз'єднання». «Багато науковців, – каже Блаженніший Святослав, – задаються риторичним запитанням, як можна бути з кимось возз'єднаним, тобто повернутися в якесь лоно, якщо хтось ніколи в тому лоні не перебував?! Українська Греко-Католицька Церква, як спадкоємиця Київської Митрополії, своєю матірною Церквою має Константинопольський Патріархат. Ніколи ця церковна одиниця не була в єдності з Московським Патріархатом. Тому з історичної точки зору термін «возз'єднання» є абсурдним. І якщо прочитати документ, то можна зрозуміти, що будь-які відносини з РПЦ називатимуться дорогою до возз'єднання. Тобто возз'єднання – це не є щось, що залишилося в минулому. У РПЦ немає іншої моделі будівництва контактів чи єдності, як тільки дорогою возз'єднання».

Проте, наголосив Святослав, офіційна позиція Церкви не завжди відповідає сумлінню православних. Весь світ

сколихнула звістка про те, що велике число священників-інтелектуалів Православної Церкви скерували до нас лист із перепрошенням за злочин псевдособору. Тому я прагну пригадати жест, який звершив мій попередник десять років тому – Блаженніший Любомир, звертаючись до наших православних братів словами святого папи Івана Павла II, кажучи, що ми їм прощаємо і просимо прощення. Нехай ця наша простягнута рука примирення і оздоровлення бодай цього разу не залишиться без відповіді.

МИРОСЛАВ МАРИНОВИЧ
ПРАВОСЛАВНИЙ

Дорогі брати у Христі!

Пишу цей короткий відгук, щоб у вас не склалося враження, що ваше звернення залишилося не почутим у ширшому греко-католицькому середовищі. Зрозуміло, що я не уповноважений приймати ваші смиренні вибачення, – я лиш хочу засигналізувати, що ваші щирі слова знайшли в душі багатьох греко-католиків вдячний відгук.

Справді, минуле ми змінити не можемо – можемо лише розмінувати його, щоб не вибухали несподівано залишені в землі «розтяжки», і врешті віддати його Богові. Ви одними з перших православних взялися до цієї роботи: дякую вам!

Завдання «ліквідувати унію», яке тривожило православні уми не одне століття, має одну несподівану розв'язку: шлях до успіху

лежить не через насильство, а через любов. Бо як тільки між католиками й православними запанує любов, ми, греко-католики, зникаємо як окрема категорія за означенням. У цьому сенсі УГКЦ – це лакмусовий папірець, який з волі Господнього провидіння покликаний сигналізувати, наскільки «кислотним» є «розчин» світової ойкумени.

А сьогодні, друзі, будьте певні: ваша простягнута рука не повисне в повітрі. У нас багато спільної роботи. Початок ХХІ століття засвідчив, що триєдина сув'язь Зла: Ненависть, Облуда й Насильство – знову заявила свої права на цей світ. Поки політики й військові шукають свої засоби безпеки, ми, християни, маємо пам'ятати про один важливий рядок з 44-го псалма: «Я бо не покладався на лука свого, і не спас мене меч мій, але Ти врятував нас від наших ворогів і засоромив ненависників наших!» (Пс. 44:7–8). Три християнські конфесії – православ'я, католицизм і протестантизм – можуть стати Трьома Богатирями, яким під силу нинішні виклики, якщо вихідним пунктом їхнього шляху буде не церковна ідеологія, а Христос.

Свої завдання є і в нинішніх гілок історичної Київської Церкви, що відчують свою духовну спадкоємність від борисоглібського кореня нашої традиції. Ми залежні від світу, бо ставимось до нього по-патерналістськи і не відчуваємо місійного

обов'язку щодо нього. Але наша місія – не в «силуванні до любові», опертому на силі зброї, а в духовному преображенні нашої землі. Мучеництво, що його перенесли колись підкомуністичні народи, варте більшого, ніж нестримне хабарництво і наркотична залежність від задовольень. Тільки преображеними ми не жахатимемо світ, а станемо йому потрібними.

Ще раз щиро дякую вам за слово правди і співчуття. Прієрва лежить не між конфесіями та юрисдикціями, а між сучасним «ісаївським залишком» і мороком варварства. Я вірю, що Святий Дух зуміє подолати глибокі нашарування нашої скверни. Важливо лише, щоб ми зуміли бодай трошки розрівняти Йому шлях (пор. Іс 40:3). (з блогу М. Мариновича в RISU)

ЩО ДАЛІ?

Як видно, ситуація складна, тому що за тисячу років від хрещення України, а головне, від нещасного розділу християн 1054 року, неправда мільйонами вузлів сплутала правду. Без допомоги Всевишнього навряд чи можна все це розплутати, чи бодай вивести на новий рівень взаємин, де ненависть буде підкорена любов'ю, християнською любов'ю. Отож, молімось за світло для умів тих, яким народи доручили вести свої Церкви у майбутнє.

Підготував Андрій Фещин, використано повідомлення ZIK, RISU та Департаменту Інформації УГКЦ

ХТ

ПАТРІАРХ КИРИЛО МАЄ ПОКАЯТИСЯ ПЕРЕД ГРЕКО-КАТОЛИКАМИ

Напередодні 70-х роковин львівського псевдособору група православних християн, переважно з Парижа, Києва і Москви, звернулася до своїх братів-православних із закликом покаятися за кривди, завдані греко-католикам. Православні інтелектуали вважають, що ієрархія Російської Православної Церкви має покаятися і просити вибачення за свою участь у «руйнуванні цієї Церкви радянським режимом за участі Московського Патріархату». Більше про цей лист говоримо з одним з його ініціаторів, французьким богословом російського походження Антуаном Аржаковським.

В сусідній Польщі УГКЦ також ліквідували, проте фактично Церква продовжувала існувати, використовуючи римо-католицькі храми. На світлинці відправа в Перемишлі, 1971 рік

► Як виник цей лист? Хто був його ініціатором?

Антуан Аржаковський: Тут важливий контекст – це 70-річчя псевдособору. Оскільки це кругла дата, то у мене була така ідея, що потрібно щось робити. Тим більше що 10 років тому я жив у Львові,

я тоді зробив фільм різними мовами, зрозумів, що, на жаль, православна ієрархія не може досі офіційно визнати, що це був несправжній собор. Я дуже здивувався цьому, бо історики давно довели це. Якщо архівні документи показують, що сам

Сталін вирішив знищити Греко-Католицьку Церкву, яку він вважав «п'ятою колоною» в СРСР, то ясно, що цей собор не може бути визнаний канонічним. Але православні ієрархи і в Москві, і в Києві ще 10 років тому не могли сказати: «Вибач-

те, це був несправжній собор». Вони могли б заявити, що це не вина православної Церкви – Сталін тиснув на неї. Але навіть цього вони не сказали. Нещодавно була перекладена французькою мовою книжка, яку написав владика Іларіон (Алфеев), він пише, мовляв, знаєте, там нічого страшного не сталося, в принципі, яка проблема з поверненням греко-католиків під владу Московського Патріархату?

Дивлячись на все це, ми вирішили, що потрібно діяти. Не тільки я – це мої друзі православні, які живуть в Україні, в Росії, в Білорусії, в різних країнах Європи та в Америці. Група священників і мирян, які вважають, що це ганьба, і про це потрібно сказати.

Продовження на 5 стор. ►

ПАТРІАРХ КИРИЛО МАЄ ПОКАЯТИСЯ ПЕРЕД ГРЕКО-КАТОЛИКАМИ

▼ Продовження. Початок на 4 стор.

► Як на львівський псевдособор відреагувала РПЦ за кордоном? Ви, напевно, знаєте про це більше, тому що ви народилися за кордоном, ви – син священика і знаєте, можливо, які були настрої в цьому середовищі.

А. Аржаковський: За кордоном в цей час були три православні Церкви, пов'язані з Росією. Була Церква, до якої я належу, – це росіяни, які в 1931 році перейшли до Константинопольського Патріархату, це була головна російська Церква на Заході. Ця Церква, звичайно, засудила те, що сталося.

Потім була Російська Зарубіжна Церква – це Церква, яка в основному була в Белграді. Проблема в тому, що вона була близька до німців під час війни, вона була настільки антикомуністичною, що об'єдналася з нацистською Німеччиною проти Радянського Союзу. З цієї причини вони не приймали дій Сталіна.

І була ще третя Церква – це сам Московський Патріархат. Скажімо, в Парижі це була одна парафія, крихітна Церква, майже ніхто з православних за кордоном не належав до Московського Патріархату.

Тобто на Заході були проти, але проблема в тому, що РПЦ – це велика Церква, досі вона не вибачилася, не було покаєння стосовно радянського минулого, тому немає довіри між російськими православними, котрі підпорядковуються Константинопольському і Московському Патріархатам.

Є Церкви, які належали Константинопольському Патріархату, зараз, наприклад, в Німці, на півдні Франції, є російська Церква Константинопольського Патріархату, її Московський Патріархат вирішив відсудити. Відносно зовсім нехристиянські, зовсім не по-братерськи, не

має довіри, тому що якраз не було пояснення того, що сталося в минулому, і не було покаєння.

► У своєму листі ви пишете про те, що РПЦ не несе відповідальності за львівський псевдособор, тому що вона діяла під загрозою репресій сама.

А. Аржаковський: Це не зовсім те, що ми пишемо. Ми пишемо, що не вся РПЦ несе відповідальність. Це означає, що ми знаємо: люди, прості парафіяни, засуджують те, що було зроблено, і розуміють, що це робилося під тиском Сталіна. Але ми наголошуємо, що церковна ієрархія несе відповідальність. Патріарх Алексій I, який був главою РПЦ в 1946 році, несе відповідальність, і нинішній патріарх Кирило має покаятися за те, що було зроблено патріархом Алексієм I в 1946 році.

► РПЦ ніколи не відмежувалася від того, що було зроблено, вона не визнала своєї відповідальності, ба більше, вона продовжувала користуватися чужою церковною власністю, отриманою в результаті масових убивств і репресій. Сьогодні вона продовжує вимагати «повернення» цього майна у Папи Римського. Де, на ваш погляд, має пролягти ця межа відповідальності?

А. Аржаковський: Мені здається, що в першу чергу повинна бути просто офіційна декларація: пояснити, що трапилося, відкрити архіви і покаятися. Мені здається, ми відкрили двері для великих дискусій про те, чому в Росії так не люблять греко-католиків. Мені здається, проблема в тому, що в Росії досі не зрозуміли: греко-католики – це зовсім не католики, які займаються прозелітизмом, це православні, які прийняли рішення Флорентійського Собору, який відбувся в XV

столітті, у 1439 році, і які залишилися вірними положенням цього собору, який оголосив унію, об'єднання між Римом і Константинополем, між православними і католиками, між Заходом і Сходом.

Москва не розуміє, що митрополит Ісидор, який був головою Київської Церкви тоді, прийняв унію у Флоренції, і коли він повернувся до Києва, який перебував під владою Польщі, то всі були задоволені тим, що православні та католики знову стали однією Церквою. А коли він поїхав до Москви, то там його не прийняли, бо у Москви був інший пріоритет – політичний: створити власну націю, власну державу і власну Церкву. Якби православні могли це зрозуміти, то вони б знали, чому в XX столітті і навіть раніше відбувалися гоніння на уніатів. Те, що трапилося у Львові в 1946 році, насильницьке «возз'єднання» греко-католиків з православ'ям, відбулося в Білорусії в середині XIX століття. Росія не любить греко-католиків, бо Росія не розуміє, як взагалі можливо об'єднатися з Західною Європою, з католиками.

► У РПЦ свій погляд на ці речі. Вона стверджує, що у Львові був подоланий майже 400-річний розкол у православ'ї. РПЦ претендує на те, що вона представляє дуже значну частину православних. Кого представляєте ви, 18 підписів, які стоять під листом-зверненням до православного світу, – чи не замало це для світового православ'я?

А. Аржаковський: Ні, я не погоджуюся. Церква – це не тільки ієрархія, це теж і священики, і миряни. Ті, хто підписали звернення, належать до різних православних Церков і живуть в різних країнах, в Америці, в Білорусії, представлені різні патріархати. Я отримую багато листів від людей: знаєте, це прекрасно, ми хочемо теж підписати, і таким чином збільшується кількість Церков, які

представлені. Це перше.

По-друге, є 250 мільйонів православних у світі, і часто говорять, що РПЦ – це перша православна Церква. Це неправда, тому що насправді ієрархічно на першому місці Константинопольський Патріархат, який є «першим серед рівних». Московський Патріархат є тільки на п'ятому місці в ієрархічному порядку. Православні повинні це пам'ятати. Щодо цифр, то РПЦ вважає своїми вірними 100 мільйонів людей, а якщо подивитися на опитування, то православними в Росії себе вважають лише близько 50 мільйонів. Я не кажу, що це мало, але навіть у межах цих 50 мільйонів не всі є практикуючими, тобто реальна цифра ще менша. Тобто, порівнюючи це з цифрою 250 мільйонів православних у світі, становище РПЦ не є провідним.

І останній аргумент, чому важливо, щоб наш голос був почутий: головне – не стільки цифри, головне – це правда. Говорити правду – це завжди перемагало в історії Церкви. Максим Сповідник, коли був не згоден з патріархом Константинопольським, був один. Його катували, йому різали руки і язик, але він мав рацію, він тепер шанується як святий, його правда перемогла проти ересі. Ми вважаємо, що навіть якщо ти один, головне – це сказати правду. Я бачу, як зараз православний світ реагує позитивно на нашу ініціативу. Багато пишуть листів, люди говорять, що їм цього ніхто не говорив. Вони кажуть: «Тепер ми маємо новий погляд на православних і на наших братів у Христі, греко-католиків». Люди не можуть уявити те, що я сам бачив, коли був у Львові. Мені показали будинок, там є стіна, і в цій стіні було замуровано живцем греко-католицького священика.

► Це коли відбулося?

А. Аржаковський: Відразу після собору 1946 року. Не тільки єпископів заарештували, але і священиків, багатьох

мирян, які не погодилися, або вбили, або відправили в ГУЛАГ. Я все-таки жив довго там і бачив багато сімей священиків і мирян, які або загинули, або повернулися потім в 1970-і роки до Львова. Величезні страждання, ніхто про це не знає. Я бачу, як мої друзі реагують, тому я щойно написав статтю англійською мовою, яка була опублікована в православному журналі «The Wheel». Вони мені кажуть: спасибі, ми цього не знали. Тому що ієрархія досі вчить в різних семінаріях та богословських академіях, що греко-католики – це зрадники.

► Греко-католики вже встигли привітати ваш лист як початок майбутнього діалогу, як «пророчий жест». З іншого боку, відхід від офіційної лінії РПЦ трактується майже як ересь, спроба розколу. Ви не боїтеся, що в РПЦ вас будуть звинувачувати, що ви намагаєтеся розколоту Церкву?

А. Аржаковський: Ми тут нічого нового не говоримо. Ми лише говоримо, що не можемо мовчати, мовчання – це проблема. Тому що ви бачите, що є справжня війна сьогодні між Україною і Росією, і ця війна пов'язана з тим, що Московський Патріархат досі не проводить розмежування між Росією і «руським міром» – робить ті ж самі помилки, що і політики, не може зрозуміти, що є дві Церкви, які є спадкоємцями Київської Церкви – це і Греко-Католицька Церква, яка має своє коріння в Київській Церкві, і Московський Патріархат, який теж, звичайно, має зв'язки через Олександра Невського з Київською Церквою. Оскільки історики в Москві та в Києві про це не говорять, немає консенсусу серед них, з'являється насильство та війна. Ми маємо велику відповідальність – говорити правду. Наша мета – це зовсім не розділити, а навпаки, примирити. Але примирення можливе, тільки коли є справедливість, коли є істина.

Марія Щур, Радіо Свобода

ХТ

ПАТРІАРХ ПРО ПОЄДНАННЯ МІЖ ПОЛЯКАМИ ТА УКРАЇНЦЯМИ

С-на: Агнешка Героба

Якщо говорити про польсько-українські відносини, то тема примирення ще не зачепила ціле українське суспільство. Здебільшого про це мовиться тільки на заході України, де більше присутня Українська Греко-Католицька Церква. Чим далі від кордону, тим менше люди свідомі цього. Так само і в Польщі. Це значить, що ціле суспільство ще мусить усвідомити собі усю правду і прагнути поєднання. Про це сказав патріарх Святослав під час прес-

конференції у польському місті Гнезно у рамках офіційного візиту до Польщі в половині березня.

Святослав зауважив, що поляки та українці пережили між собою дві війни у XX столітті... І ті рани від воєн XX століття ще досі болять і українців, і поляків. «Вважаю, що по обидва боки кордону ми ще маємо дуже багато роботи. Можу сказати про український бік, бо мені це ближче. Найперше мусимо вчити історію

і відкрити правду. Адже, як відомо, ще донедавна на наших теренах не було історії, а була ідеологія. Неможливо було відкрити архіви і дізнатися, що насправді відбувалося чи на Волині, чи на інших територіях України. Поляки мають Інститут Національної Пам'яті. Українці теж. Але він був заснований, потім фактично похований і недавно знову почав активно діяти.

Продовження на 6 стор. ►

ПАТРІАРХ ПРО ПОЄДНАННЯ МІЖ ПОЛЯКАМИ ТА УКРАЇНЦЯМИ

▼ Продовження. Початок на 5 стор.

І зараз, наприклад, якщо хтось відвідає архів у Львові, то побачить, що 99 відсотків тих, хто працює у львівському

архіві, то це – поляки. А нам, українцям, ще належить багато зробити. Минуле керівництво України не було

зацікавлено в такому вивченні архівів і не заохочувало його. Можливо, зараз ситуація зміниться. Тож, мусимо вивчати і відкривати правду».

Щодо Української Греко-Католицької Церкви, то, відзначив Предстоятель УГКЦ, вона мусить голосити

правду і голосити про можливість прощення. «Бо тільки Церква може про це говорити. Історики говорять про факти, політики експлуатують сентименти. А хто може оздоровити пам'ять? Тільки християнське сумління і Церква. УГКЦ є лідером з пропагування цього

взаємного прощення в Україні і промовляє до сумління своїх вірних. Але в Україні є ще інші конфесії, які теж мусять це робити. Тобто ще є багато праці», – підкреслив патріарх Святослав.

Роман Амбрис на основі повідомлення Департаменту Інформації УГКЦ

Українці в Німеччині

ОСВЯЧЕННЯ ІКОН – СВЯТО УКРАЇНЦІВ ІНГОЛЬШТАДТУ

28 лютого апостольського екзарха, владика Петра Крика зустрічали українці Німеччини в Інгольштадті. Подібні зустрічі нашого Владика з українськими громадами Німеччини є традиційними, але до Інгольштадту він приїздив вперше за багато років. Причиною урочистого прийому стало освячення ікон для нашої громади.

Українські вишиванки, щасливі обличчя і відчуття, що ти вдома – саме така атмосфера панувала цього разу в церкві. Урочисто, віршованими рядками Владика Петра Крика зустріли діти хлібом-сіллю. Привітав

Екзарха з приїздом і парох німецької громади о. Райнхард Форстер, який подякував за запрошення і за можливість бути присутнім на такому, справді важливому і таїнственному заході, як освячення ікон. Вітальним словом зустрів Владика отець Андрій Дмитрик, завдяки якому і за ініціативи якого, громаді вдалося отримати нові ікони.

Урочистості святкуванню додав український хор семінаристів з Айхштету, яким керує Микола Добра. Чудові голоси, тонке виконання – стали справжньою окрасою Божественної Літургії. Роз-

почав службу владика Петро Крик. У своєму душпастирському слові він подякував усім за присутність і за єдність. «Це дуже важливо бути разом і допомагати один одному на чужині, тільки тоді ви можете себе почувати тут як на батьківщині. І церква тут відіграє в першу чергу об'єднуючу роль і роль наставника», – наголосив він у проповіді.

Разом з Владикою Криком співслужили: о. Андрій Дмитрик, о. Райнхард Форстер, о. Андрій Радик. Урочистим завершенням Літургії стало освячення двох ікон, які приїхали аж з України і подолали

не малий шлях, в тому числі і бюрократичний. Завдяки старанням і сприянню отця Андрія Радика ікони благополучно було доставлено до церкви. Благословляючи ікони владика Петро дав одну важливу настанову усім присутнім, в якій наголошувалося на тому, що кожен з нас, стаючи перед іконою і молячись, повинен пам'ятати про те, що ікона це лише матеріальний образ, а от Бог і, лише Він, бачить всі наші діяння і вчинки.

Серед гостей свята також були присутні Томас Шуман, представник епархіальної ради Айхштету

та відповідальний за роботу з пресою та громадськістю в благодійному фонді Реновабіс, монсеньор Пауль Шмідт – керівник відділення персоналу та справ душпастирства дієцезії Айхштету та журналісти Донаукур'єр. Присутніх було запрошено на урочисту спільну обідню трапезу, до організації якої долучилися усі парафіяни. Відбуваючи до Мюнхену владика Петро подякував парафіянам за чудове свято та побажав усім бути в єдності і долучати до парафії все нових віруючих українців.

**Для «ХГ» журналіст
Лівія Корлат**

ХГ

У неділю 13 березня 2016 р. Б. українська греко-католицька громада святого Димитрія у місті Регенсбург (Німеччина) пережила урочисту подію: під час Архиєрейської Літургії, через молитву та покладання рук своїх єпископів, Преосвященного Владика Петра Крика – Апостольського екзарха для українців греко-католиків у Німеччині та Скандинавії та Преосвященного Владика Дмитра Григорака, ЧСВВ – Єпископа Бучацького, що в цей час перебував з душпастирським візитом

РЕГЕНСБУРГ – НОВІ ДИЯКОНИ

у Західній Європі, були поставлені у дияконський чин двоє студентів УГКЦ, які навчаються у Східній Колегії в Айхштетті (Німеччина), а саме: доктор Мирослав-Йосип Лопух та Михайло Гуцуляк, останній з яких належить до Бучацької Єпархії.

Під час Архиєрейської Божественної Літургії у своїй проповіді та урочистих словах Єпископи наголосили, що дияконат є перш за все таїнством служіння. Служіння літургійного, що є характерною ознакою цього чину, але також і служіння суспільного, що вимагає від новопоставлених дияконів іти з допомогою до потребуючих та, згідно дарованими їм Святим Духом дарами і Силою Божою, сміло проповідувати Правду, часом гірку і невідгукну, проте яка є Словом

Божим, задля добра своїх ближніх.

Щоб підтримати та розділити радість новопоставлених дияконів, на урочисту Літургію прибув ректорат колегії в особі отця ректора др. Олександра Петринка та отця віце-ректора др. Томаса Кремера, разом зі студентами, друзями колегії та питомцями латинської семінарії Айхштету, брати францисканці на чолі з отцем Максенціусом Крахом, родина та друзі.

На завершення диякони подякували Богу за його Любов та дар покликання, а усім присутнім за підтримку і життєвий провід, а також попросили про молитву, щоб гідно сповняти своє служіння.

**Для «ХГ» диякон Михайло Гуцуляк,
Бучацька Єпархія УГКЦ**

ПРО ВІДПУСТИ У СХІДНИХ КАТОЛИЦЬКИХ ЦЕРКВАХ

(канонічний аспект)

I. Обов'язкові норми, які регулюють відпусти після II Ватиканського Собору (також у східних католицьких Церквах):

- 1). Павло VI, *Indulgentiarum doctrina*, 1967.
- 2). Апостольська Пенітенціарія, *Enchiridion indulgentiarum quartum editur*, 16.07.1999.

II. Допоміжні норми, які допомагають зрозуміти правильне застосування відпустів і поняття «папського благословення» у східних католицьких Церквах: *Caeremoniale episcoporum* 14.09.1984. Це є практичний літургійний посібник для єпископів, пресвітерів і церемоніалів (еклезіархів), який пояснює служіння Святих Таїнств і інших треб властивих латинській Церкві.

Для східних католицьких Церков він є корисний лише в одному випадку, а саме коли подає значення і спосіб уділювання «папського благословення». Вираз «папське благословення» часто згадується у документі Апостольської Пенітенціарії *Enchiridion indulgentiarum quartum editur* коли в артикулі 7, 2 крім терміну «дієцезальний єпископ», тобто єпископ, приналежний до латинської Церкви, вживає також термін «епархіяльний єпископ», тобто єпископ, приналежний до східних католицьких Церков, які мають право уділяти «папське благословення».

III. Види (класифікація) відпустів:

З 1917 р. по 1983 р. відповідно до Кодексу Канонічного Права 1917 р. (CIC 1917) існували наступні види відпустів:

- повний (цілковитий)* – це є відпуст, через який відбувається повне відпущення перед Богом дочасної кари за гріхи;
- частковий* – це є відпуст, через який відбувається частинне відпущення перед Богом дочасної кари за гріхи. Вимога, яка є пов'язана із частковим відпустом це є те, що мають бути вказані відповідні дні, під час яких можна отримати відпущення дочасної кари за гріхи;
- особистий* – тобто відпуст наданий фізичній або моральній особі;
- предметний* – це є відпуст, який є прикріплений до чогось або до предмету;

мішаний – це є відпуст, для отримання якого вимагається певна кількість осіб і наявність чи використання чогось;

місцевий (локальний) – це є відпуст, який є наданий певному місцю (наприклад церква).

З 1983 р. відповідно до Кодексу Канонічного Права 1983 р. Римський Архиєрей зменшив види відпустів і обмежив їх до двох: *повний і частковий*.

Хоча східне церковне право (ККСЦ) не передбачило жодного канону, який би говорив про відпусти, то така нестача зовсім не означає, що східні католицькі християни не можуть користуватись із духовних наслідків, які походять з відпустів [див. Nuntia 10 (1980), 10 Pastor Bonus арт. 58 § 2]. Підтвердженням цього є вищезгаданий документ Апостольської Пенітенціарії *Enchiridion indulgentiarum quartum editur*, який в арт. 7, 2 вживає терміну «епархіяльний єпископ», а в арт. 8 говорить вже про право митрополита надавати в епархіях митрополії (вживається вираз епархія) частковий відпуст, натомість в арт. 9 згадуються патріархи і верховні архиєпископи.

IV. Часова класифікація відпустів:

Існує *довічний відпуст* – це є відпуст, який раз наданий діє назавжди і *тимчасовий відпуст* – наданий виключно на окреслений час.

V. Папське благословення:

Східне церковне законодавство (ККСЦ) крім того, що нічого не говорить про відпусти, також зовсім не згадує про можливість східним католицьким єпископам уділяти власним вірним папського благословення. Натомість основний документ, яким регулюються питання відпустів *Enchiridion indulgentiarum quartum editur* (Інструкція про відпусти) від 16.07.1999 в артикулах 7–9 говорить про церковну ієрархію східних католицьких Церков, яка три рази в рік в установлені нею свята може на закінчення Божественної Літургії уділяти папське благословення, яке є поєднане із повним відпустом.

Для кращого розуміння способу уділювання папського благословення необхідно звернутись до *Caeremoniale episcoporum* (від 14.09.1984),

на який в арт. 7, 2 посилається документ Апостольської Пенітенціарії *Enchiridion indulgentiarum quartum editur* (Інструкція про відпусти). В цьому посібнику в пунктах 1122–1126 подаються літургійні рубрики як саме повинен відбуватись обряд уділювання папського благословення. Ось його основні елементи:

- 1). уділяє особисто єпископ;
- 2). відбувається на завершення Божественної Літургії, яку служить Архиєрей або коли служить пресвітер у присутності Архиєрея, тоді єпископ на завершення Літургії уділяє папського благословення;
- 3). Архиєрей повинен бути одягнений в усі літургійні ризи.
- 4). Перед благословенням потрібно пояснити людям (це може зробити Архиєрей, пресвітер, дякон), що замість звичайного архиєрейського благословення єпископ зараз має намір уділити папське благословення разом із повним відпустом;
- 5). пояснити вірним, присутнім на Божественній Літургії, що повний відпуст, тобто повне відпущення перед Богом дочасної кари за гріхи, вони отримують, якщо виконали приписані Церквою вимоги (*Enchiridion indulgentiarum*, арт. 20 § 1).

Ними є:

- (а) позбавлення будь-якого прив'язання до будь-якого тяжкого чи легкого гріха;
- (б) виконати одне діло милосердя. Їх є три види: *побожні чи релігійні практики* – наприклад, відвідати вказаний храм; *діла милосердя* – наприклад, відвідати хворих чи самотніх, призначити певну суму на діла соціального чи релігійного характеру, посвятити свій особистий час на соціальні потреби; *діла покути* – часткове відречення від споживання (наприклад куріння, алкогольних напоїв), піст, стриматись від споживання м'ясних страв (чи інших страв відповідно до вказівок Синоду єпископів або Єпископської Конференції) або віддати певну суму грошей вбогим.
- (в) прийняти Святі Таїнства Покаяння і Євхаристії;
- (г) помолитись в наміренні Святішого Отця.

Опрацював о. Андрій Танасійчук

ХГ

Ти слухав Кобзаря? Ти чув його печаль?...

Друге століття ми, українці, намагаємося відповісти на запитання: «Ким є для нас Т. Шевченко?» Кожний шукає в ньому «свого» Шевченка, гортаючи, перечитуючи знайомого і водночас незнайомого «Кобзаря». І відкриваємо для себе поета, до якого можна звертатися постійно, бо він актуальний у всі часи. Шевченківське слово перебуває поза часом, воно безсмертне, тому що його слово стало ядром нової сили української нації. Він був і залишається геніальним натхненником національно-культурного та державного відродження України.

Саме Шевченківське слово зібрало нас сьогодні, і дорослих, і дітей. Портрет Шевченка, вишитий рушник, колорит вишиванок, зелений барвінок на столі серед «Кобзарів» (книжкова виставка), фотографії пам'ятників Шевченка з фотовиставки «Монументальна Шевченкіана» (автор Р. Теліпський, м. Луцьк) – все в очікуванні свята.

«...іду з дитинства до Шевченка...» – звучить зі сцени. Діти недільної української школи читають вірші Т. Шевченка. Естафету приймають батьки і Шевченкове слово продовжує звучати, жити...

Чуючи Шевченка, наші душі відчувають те саме, що відчував колись Тарас, хоча це були інші часи, інші століття... В уяві оживає: і садок вишневий, і бур'яни, і Дніпро ревучий, і дороги чужини, які Шевченко топтав солдатським чоботом, останні роки життя поета... Наштовхуємось на слова-дорікання: «...нема на світі України, немає другого Дніпра, а ви претесь на чужину шукати доброго добра, добра святого...». Та водночас виникає і заперечення: «У кожного своя доля і свій шлях широкий...». І постають нові і разом з тим старі запитання: Яким шляхом іду я? Яким шляхом йде наша країна? І яка на нас чекає доля?

Для «ХГ» Н. Войтюк, Стокгольм

Т. Шевченко в розмальовках дітей з пункту навчання української мови у Варшаві. Авторка проекту: Анна Родзевич-Машлянюк.

ЛЮДИНА, ЯКА ВСТИГЛА ЗРОБИТИ БАГАТО ДЛЯ УКРАЇНИ

У монографії про свого вчителя, актора і режисера Мар'яна Крушельницького (написаній 1974 року) Лесь Танюк наводить діалог між ним і Крушельницьким: «— У вас така ясна голова, а ви до цих пір нічого не зробили! «Березоля» не створили, «Лиха з розуму» не написали, навіть ще не одружилися! Це ж марнотратство! Вам скільки років? — Двадцять п'ять. — З чого ви тішитесь? Адже у вас залишилось якихось нещасних тридцять! Вже нічого не встигнете! Скандал! Котра година? — За чверть дванадцята. — Ось! Замість того, щоб спати, йдіть і подумайте до ранку ще один спектакль... Тоді, може, й устигнете щось у житті зробити...»

Слава Богу, доля відміряла Лесеві Танюку більше і не помилилася. Він до останнього подиху життя ретельно дотримувався настанови Крушельницького, тому й встиг залишити свій вагомий лицарський слід на культурній і політичній карті України. До своєї титанічної праці ставився як до буденної речі і з гумором відповідав на запитання, як усе встигає: «Як не п'ю, то гуляю, а без діла не сиджу». Перед відходом у вічність видихнув «Закінчую»...

Одним словом означити, ким був Лесь Танюк, неможливо. Він належить до когорти тих діячів, які не лише знають, що треба робити, але й діють — незалежно від обставин, а то й наперекір обставинам. Як сказано в одному з його віршів, «Не буде вітру. Слід гребти руками». І гріб невтомно. Людина, готова заради України до співпраці, не йшла на компроміси з честю і совістю, тому в нього був постійний конфлікт із системою, тому й вистави його закривали, задержували, а то й не виплачували зарплати, звільняли з роботи.

Будучи одним із засновників Клубу Творчої Молоді (КТМ), він зміг у цьому об'єднанні реанімувати духовні й інтелектуальні сили української нації, яка відходила від трагічного лихоліття Голодомору, цілеспрямованих репресій і II світової війни. Це було своєрідне міністерство культури, альтернативний український уряд — хоча без фінансування, але з ідеями та спробами їх утілити. Лише у мистецькій секції, яку очолювала Алла Горська, нараховувалося, як згадував Лесь Танюк, близько 800 осіб. Членами КТМ були знакові діячі невідомого українського світу, чимало

Лесь Танюк та В'ячеслав Чорновіл, кінець 1980 років

з яких режим пізніше кине у в'язниці, а декого «ліквідує». Так, Василя Симоненка й Аллу Горську вбили «на волі», а Василя Стуса — «в ув'язненні».

У 1962 році комісія КТМ у складі Танюка, Горської та Симоненка вирішила перевірити інформацію про масові поховання жертв сталінських репресій у Биківні. Те, що вони побачили там, їх шокувало: діти грали у футбол дитячим черепом, у потилиці якого зяяв отвір від кулі. Невдовзі Василь Симоненко відгукнеться віршем «Пророцтво 17-го року», де є такі рядки: «На цвинтарі розстріляних ілюзій Уже немає місця для могил».

Можливо, биківнянська експедиція була останньою краплею, яка переповнила чашу терпіння комуністичної партії бонз УРСР. І до заборон вистав, які створював Лесь Танюк, постійного тиску і залякувань (в Одесі на нього був замах, як він розповідав в одному з інтерв'ю) додалася вимушена еміграція до Москви. Ще залишаючись у Києві, на початку 1964 року він записав: «Для мене минулий рік був роком випробувань і поразок. Зняли три вистави, заборонили дві збірки поезії, вкрали з сейфу готову (майже) монографію про театр, розігнали студію, погроза незахистом диплома... Крім усього, 1963 — рік смерті Крушельницького, і таким увійшов у моє життя — назавше...».

У Москві атмосфера була не такою, як в УРСРівському заповіднику. Він ставив спектаклі в Центральному Дитячому Театрі (ЦДТ), МХАТі, театрах імені Станіславського та імені Маяковського, але і там недремне око КГБ пильно стежило за його діяльністю. Як наслідок — зміна театрів,

але не принципів.

Завдяки чи всупереч переслідуванням, вставленням палиць у колеса Лесь Танюк реалізовував себе і як поет, і як перекладач із низки мов, і як упорядник та популяризатор творчої спадщини Миколи Куліша, Леся Курбаса, Мар'яна Крушельницького, Йосипа Гірняка, і як сценарист, і як автор сотень публікацій та циклу телефільмів про репресованих діячів культури «Розстріляне відродження».

Справжнім подвигом було ведення впродовж 50 років щоденників, задуманих на 60 томів, що стали, за словами Мирослава Мариновича, «хронологічним «зрізом» епохи», «цілими пластами золотоносної руди, які раптом вийшли на поверхню на зрізі гори». Пригадую, як Лесь Танюк ретельно збирав матеріали для своїх записів. Наприклад, будучи головою Комітету з питань культури та духовного відродження, він щодня робив копії всіх листів, які надсилав за своїм підписом, і всіх важливих відповідей. І щовечора (чи щоночі) знаходив час робити детальні нотатки за день.

Я мав щастя працювати роки пліч-о-пліч з Лесем Танюком і розкіш спілкуватися з ним упродовж десятиліть. Коли вивчав французьку у Дрогобичі, він запропонував мені листуватися французькою мовою. Я радо це підхопив, бо сам у роки «залізної завіси» намагався створити довкола себе мовну атмосферу, для чого намагався розмовляти французькою не лише на парах, але й у коридорах, навіть у гуртожитку.

Ми познайомилися, якщо пам'ять мені не зраджує, у серпні 1974 року, в моєму рідному Ярємчі. Мене, тоді

зовсім юного студента Дрогобицького педінституту, вабила до нього постійна присутність духу, переконаність у нашій національній рації, оптимістична налаштованість, яка не залишала часу на вагання і сумніви. Він ніколи не панікував, навіть коли кафебісти вели стеження. Казав — треба виставити чати і не звертати уваги, але робити своє. Часто любив повторювати: якщо замахнувся, то вдар (і це «р» в кінці було тверде і переконливе), а як не можеш вдарити, то не замахуйся.

Наша київська зустріч сталася несподівано десь восени 1986 року. Цей чорнобильський рік став роком нашого приїзду до Києва: він, власне, повернувся з Москви у червні, а я приїхав із Закарпаття, де тоді працював, — у жовтні. Я мало що очі не протер — чи це справді Танюк у самісінькому центрі Києва, у скверіку між Хрещатиком, Прорізною і Пушкінською, де пізніше з його ініціативи і зусиль буде встановлений пам'ятник Лесеві Курбасу.

Лесь Танюк мав надзвичайну здатність довіряти людям. Не знаю, може, в комусь і помилюся, але багатьох-багатьох людей така довіра підтримала і вивищила — до самих себе справжніх. Коли він запросив мене в Комітет з питань культури, в якому я почав працювати ще за СРСР, але при першому демократичному скликанні Верховної Ради — з 4 вересня 1990 року, я сам собі менше довіряв, ніж він мені.

Період роботи з ним позначений великим наповненням і самореалізацією. Крім усього сказаного (і не сказаного) не можна не згадати про його послідовний антикомунізм. Він був одним із ініціаторів заборони КПУ в 1991 році, а в 1995 році очолив Всеукраїнський комітет з підготовки суду над КПУ «Нюрнберг-2». Як голова парламентського Комітету у кількох скликаннях, докладав максимум зусиль, щоб оборонити статус української як державної. Це окрема велика тема.

Бо ми — завжденні. На віки.

Бо змаг вдихнули в нас батьки,—

Ми з вами, Курбаси й Шекспіри,

Бо знак доби — вогонь офіри.

Саме такою, як у вірші 1965 року, є доба Леса Танюка. Це і наша доба.

**Тарас Марусик,
Радіо Свобода**

ПРОЩАЄМОСЯ З АНАСТАЗІЄЮ ЦЮРАК

18 січня 2016 року після довгої недуги, прийнявши Найсвятіші Тайни, відійшла у вічність блаженної пам'яті Анастасія Цюрак з дому Хопта.

Покійна народилася 14 квітня 1925 року в с. Рафайлова (сьогодні Бистриця) в Надвірнянському районі в Україні. Анастасія Цюрак була довголітнім і активним членом жіночої організації ОУЖ та МПЕУН, довголітнім помічником у парафії Штуттгард як і також займалася гуманітарною допомогою Україні.

II світова війна заставила її покинути рідну хату, коли

російські «чекісти» вивезли батьків в Сибір за те, що помагали повстанцям УПА. З того часу Анастасія Цюрак більше їх не бачила. Остаточно вона поселилася в далекій Німеччині.

Поховали її на місцевому кладовищі в Штуттгард Мерінген. Обряд похорону відслужив парох о. Роман Врущак. Прощальне слово від громади в Штуттгарді виголосила Настя Козак.

Вічна їй пам'ять!

У глибокому смутку залишилися діти Галина, Юрко, Богдан, Лєся з родинами, та внуки і правнуки, також дальша родина в Україні.